ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ІШКІ ІСТЕР МИНИСТРЛІГІНІҢ
ШЫРАҚБЕК ҚАБЫЛБАЕВ АТЫНДАҒЫ
ҚОСТАНАЙ АКАДЕМИЯСЫ

С.Н. Бачурин, В.В. Зайцева

МЕДИАЦИЯ РӘСІМІН ІСКЕ АСЫРУ КЕЗІНДЕГІ СОТҚА ДЕЙІНГІ ІС ЖҮРГІЗУ ОРГАНДАРЫНЫҢ ІС-ӘРЕКЕТІ

ӘДІСТЕМЕЛІК ҰСЫНЫМДАР

ДЕЙСТВИЯ ОРГАНОВ ДОСУДЕБНОГО ПРОИЗВОДСТВА ПРИ РЕАЛИЗАЦИИ ПРОЦЕДУРЫ МЕДИАЦИИ

МЕТОДИЧЕСКИЕ РЕКОМЕНДАЦИИ

Костанай, 2017

ӘОЖ 347.9
КБЖ 67.410
Б 32

Басуға ҚР ІІМ Ш. Қабылбаев атындағы
Қостанай академиясының Ғылыми кеңесімен ұсынылды

Пікір бергендер:
Брылевский Андрей Владимирович, начальник юридического института Костанайской академии МВД РК им. Ш.Кабылбаева, кандидат юридических наук, полковник полиции**.**
Волошин Петр Валерьевич, заң ғылымдарының кандидаты, «ЧелМУ» ҚФ қылмыстық құқық кафедрасының бастығы.

Бачурин С.Н., Зайцева В.В.
Б 32 Медиация рәсімін іске асыру кезіндегі сотқа дейінгі іс жүргізу органдарының іс-әрекеті: әдістемелік ұсынымдар. / С.Н. Бачурин, В.В. Зайцева – Қостанай: ҚР ІІМ Ш. Қабылбаев атындағы Қостанай академясы, 2017.// Действия органов досудебного производства при реализации процедуры медиации: методические рекомендации. / С.Н. Бачурин, В.В. Зайцева – Костанай: Костанайская академия МВД РК имени Шракбека Кабылбаева, 2017 – 45 б.
ISBN 978-601-7897-16-1

Әдістемелік ұсынымдардың негізгі мақсаты - Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес курсанттар, сотқа дейінгі іс жүргізу органдарының қызметкерлері, медиация рәсімі кезіндегі кәсіпқой және кәсіпқой емес медиаторлармен, кәсіпқой және кәсіпқой емес медиаторлардың күдікті және жәбірленушімен тәжірибелік дағдыларын қалыптастыру.

ҚР құқық қорғау органдары оқу орындарының курсанттарына арналған, сонымен қатар ішкі істер тәжірибелік органдарында жауынгерлік және қызметтік дайындық сабақтарында және кәсіпқой және кәсіпқой емес медиаторлар үшін қолдануға болады.

ӘОЖ 347.9
КБЖ 67.410

ISBN 978-601-7897-16-1

© ҚР ІІМ Ш. Қабылбаев атындағы
Қостанай академиясы, 2017

УДК 347.9
ББК 67.410
Б 32

Рекомендовано Ученым советом Костанайской академии МВД Республики Казахстана им. Ш. Кабылбаева

Рецензенты:

Брылевский Андрей Владимирович, начальник юридического института Костанайской академии МВД РК им. Ш.Кабылбаева, кандидат юридических наук, полковник полиции**.**
Волошин Петр Валерьевич, кандидат юридических наук, начальник кафедры уголовного права КФ «ЧелГУ».

Бачурин С.Н., Зайцева В.В.
Б 32 Действия органов досудебного производства при реализации процедуры медиации: методические рекомендации. / С.Н. Бачурин, В.В. Зайцева – Костанай: Костанайская академия МВД РК имени Шракбека Кабылбаева, 2017.// Медиация рәсімін іске асыру кезіндегі сотқа дейінгі іс жүргізу органдарының іс-әрекеті: әдістемелік ұсынымдар. / С.Н. Бачурин, В.В. Зайцева – Қостанай: ҚР ІІМ Ш. Қабылбаев атындағы Қостанай академясы, 2017.– 45 л.

ISBN 978-601-7897-16-1

Главная цель методических рекомендаций – приобретение практических навыков курсантами, сотрудниками органов досудебного производства, профессиональными и непрофессиональными медиаторами при проведении процедуры медиации, профессиональными и непрофессиональными медиаторами с подозреваемым и потерпевшим, согласно законодательству Республики Казахстан.

Предназначено для курсантов учебных заведений правоохранительных органов РК, а также может быть использовано в практических органах внутренних дел на занятиях по боевой и служебной подготовки и для профессиональных и непрофессиональных медиаторов.

УДК 347.9
ББК 67.410

ISBN 978-601-7897-16-1

© Костанайская академия МВД РК
им. Ш. Кабылбаева, 2017

МАЗМҰНЫ
СОДЕРЖАНИЕ

КІРІСПЕ 5
1. ҚҰҚЫҚТЫҚ ТҮСІНІКТЕР 7
2. МЕДИАЦИЯ РӘСІМІН ЖҮРГІЗУ КЕЗІНДЕГІ СОТҚА ДЕЙІНГІ ІС ЖҮРГІЗУ ОРГАНДАРЫНЫҢ ІС-ӘРЕКЕТІ 8
ҚОРЫТЫНДЫ 15
1-қосымша 16
2-қосымша 18
3-қосымша 19
ВВЕДЕНИЕ 20
1. ЮРИДИЧЕСКИЕ ПОНЯТИЯ 22
2. ДЕЙСТВИЯ ОРГАНОВ ДОСУДЕБНОГО ПРОИЗВОДСТВА 23
ПРИ ПРОВЕДЕНИИ ПРОЦЕДУРЫ МЕДИАЦИИ 23
ЗАКЛЮЧЕНИЕ 30
Приложение 1 32
Приложение 2 34
Приложение 3 35
Приложение 4 ..... *36*
Приложение5 ..... *38*
СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ 41

КІРІСПЕ

Қазіргі заманда өзін-өзі реттеу тетіктері қоғамдық қатынастар субъектілерінің мінез-құлық ережелерін өз бетінше белгілеп және олардың сақталуын бақылайтындай мүмкіндігі бар ерекше маңызға ие болады. Азаматтық айналымға қатысушылардың белсенділігі мен жауапкершілігінің өсуі мемлекеттің белгілі бір облыстардағы кейбір өкілеттіктерін азаматтық қоғам институттарына беруге мүмкіндік береді. Шетелдік тәжірибе көрсеткендей, заңды дауларды шешу және реттеу осы бағыттардың біріне жатады. Құқықтық дауларды шешу «бойынша қолдану қызметі барысында тек қана жүзеге асырылады. Осылайша, құрлықтық Еуропаның XX ғасырдың екінші жартысындағы жүргізген сот реформалары нәтижелерін талдаудағы «мемлекеттік патернализмнен» (заңды даулардың шешімі «тек қана міндетті шешім қабылдау арқылы құқық қорғау қызметі барысында жүзеге асырылмайтын кезде) «плюралистік көзқарасқа» көшуден жаппай бас тартуға назар аудару қажет, яғни, келіспеушіліктерді келісу рәсімдерін пайдалану мүмкіндігін қамтамасыз ету жолымен қарама-қайшылықты тараптардың өздерінің айырмашылықтарын қалай шешу керектігін таңдауға құқығы бар екенін мойындау.

2017 жылғы қаңтардағы Астанада Сирия бойынша келіссөздердің жүргізілуі мұның айқын мысалы болып табылады. Қазақстанның Финляндияға тиесілі орынды иеленетін дипломатиялық делдалдың жаһандық рөлін қалай нығайта алатынын байқауға болады. Келіссөздер барысында Мәскеу, Анкара және Тегеран жоспарларының үйлестірілуі, Сириядағы келіспеушіліктер, Құрама Штаттар рөлінің белгісіздігі талқыланды. Келіссөздердің Қазақстанда жүргізілуі, әрине, айтарлықтай дипломатиялық жетістік. Астана өзінде күрделі келіссөздерді өткізе алатын, сондай-ақ дипломатиялық тығырықтан шығу процесіне ынталандыратындай дипломатиялық дағдылар мен қабілетке ие өзінің беделді және сенімді делдал рөлінде нығаюда.

Қазақстан Республикасының 2010-2020 жылдарға арналған Құқықтық саясат тұжырымдамасында құқықтық жүйені жетілдірудегі маңызды қадамдардың бірі сот ісін жүргізуде уақытты жоғалтудан, қосымша және негізсіз шығыстардан айыруға мүмкіндік беретін медиация институты болып табылады.

Қазақстан Республикасы Президенті Елбасы Н.Ә. Назарбаевтың «Қазақстан-2050» стратегиясы: мемлекеттің жаңа саяси бағыты» атты Жолдауында дамудың негізгі басымдықтары анықталды, соның ішінде даулар мен жанжалдарды соттан тыс реттеу институттарының дамуы. Медиацияны қолданудағы проблемаларды анықтау және оларды жою жөніндегі шешімдерді әзірлеу осы рәсімнің тиімділігіне ықпал етеді.

«Әділетті заңдарды, алдын алудың нақты құқықтық нормаларын, жанжалды жағдайларды реттеу және шешуді, сондай-ақ әлеуметтік қатынастардың барлық жүйелерінің жұмыс істеуін мақсатқа сай қабылдау және жүзеге асыру», - деді Мемлекет басшысы «Қазақстанның әлеуметтік жаңғыруы:

Жалпыға Ортақ Еңбек Қоғамына қарай жиырма қадам» бағдарламалық мақаласында атап өтті.

Ымыралық тәсілдерді кең ауқымды пайдалану - бұл жаһандық үрдістердің бірі. Бизнес саласында, компанияларда және еңбек қатынастарында жанжалдарды сотқа дейін шешу тәжірибесі келіссөзге қатысушылар арасында үлкен сұранысқа ие. Ол біздің елімізде де серпін алып келеді. Көптеген адамдар үшін бұл ең оңтайлы шешім: ұзаққа созылған сот процестеріне қатысудан гөрі, келіскен жеңілдеу.

Қазақстан Республикасының 2010-2020 жылдарға арналған Құқықтық саясат тұжырымдамасын іске асыру аясында сот төрелігінің элементтерін (медиация, қылмыстарды соттан тыс реттеу) процессуалдық заңнамаға және құқық қолдану практикасына енгізу мәселесі өзектендіріледі. Оны шешудің қажеттілігі қылмыстық саясатты гуманизациялау мен процессуалдық рәсімдерді оңтайландыру қажеттілігіне де байланысты. Медиацияны енгізу перспективалары туралы айта келе, алдымен қалпына келтіретін сот төрелігі әділеттілікті дамытудың ерекше бағыты екенін ескеру қажет. Қазіргі уақытта бұл термин пайда болған тәжірибені, дүнетанымдық позицияны және әлемдік қозғалысты білдіреді. Қайта қалпына келтіретін сөт төрелігі элементтерін енгізу мәселесі күрделі, кешенді мәселе болып табылады, сондықтан оны шешу біздің көзқарасымыз бойынша саналы сипатта болуы керек.

Бүгінгі күні ең мінсіз, тиімді, әмбебап және оңтайлы болып бұзылған немесе наразылық құқықтарын және заңды мүдделерді қорғаудың соттық нысаны табылады. Алайда қоғам өмірінің барлық салаларын қарқынды дамытудың қазіргі жағдайында қоғамдық қатынастардың күрделене түсуі байқалады, соның салдары осы қатынастарға қатысушылардың мүдделері арасындағы қақтығыстардың жиілеуі және құқықтық даулардың сапалы күрделілігі болып табылады. Даулардың саны, күрделілігі мен ауқымының зор болғаны соншалықты, сот жүйесі олардың дұрыс шешілуіне объективті түрде қабілетсіз.

Әдістемелік ұсынымдардың негізгі мақсаты - Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес курсанттар, сотқа дейінгі іс жүргізу органдарының қызметкерлері, медиация рәсімі кезіндегі кәсіпқой және кәсіпқой емес медиаторлармен, кәсіпқой және кәсіпқой емес медиаторлардың күдікті және жәбірленушімен тәжірибелік дағдыларын қалыптастыру.

ҚР құқық қорғау органдарының оқу орындарының курсанттарына арналған, сонымен қатар ішкі істер тәжірибелік органдарында жауынгерлік және қызметтік дайындық сабақтарында және кәсіпқой және кәсіпқой емес медиаторлар үшін қолдануға болады.

1. ҚҰҚЫҚТЫҚ ТҮСІНІКТЕР

1) Медиация – тараптардың ерікті келісімі бойынша жүзеге асырылатын, олардың өзара қолайлы шешімге қол жеткізуі мақсатында медиатордың (медиаторлардың) жәрдемдесуімен тараптар арасындағы дауды (дау-шарды) реттеу рәсімі;

2) Медиатор – кәсіби және кәсіби емес негізде медиация жүргізу үшін тараптар тартатын тәуелсіз жеке тұлға;

3) Дауды (дау-шарды) реттеу туралы келісім – тараптардың медиация нәтижесінде өздері қол жеткізген жазбаша келісімі;

4) Медиация туралы шарт – тараптардың медиация басталғанға дейін дауды (дау-шарды) шешу мақсатында медиатормен жасасатын жазбаша келісімі;

5) Медиацияға қатысушылар – медиатор және медиация тараптары.

6) Медиация тараптары – Қазақстан Республикасының заңдарында өзгеше белгіленбесе, жеке және (немесе) заңды тұлғалар қатысатын азаматтық, еңбек, отбасылық және өзге де құқықтық қатынастардан туындайтын, сондай-ақ онша ауыр емес және ауырлығы орташа қылмыстар туралы, қылмыстық теріс қылықтар туралы істер бойынша қылмыстық сот ісін жүргізу барысында қаралатын даулар (жанжалдар) және атқарушылық іс жүргізуді орындау кезінде туындайтын қатынастар субъектісі.

7) Өтінішхат - тараптың немесе өтініш берушінің қылмыстық іс жүргізуді жүзеге асыратын органға процессуалдық іс жүргізуге немесе процессуалдық шешім қабылдауға, ал кассациялық сатыда - кассациялық тәртіппен заңды күшіне енген сот актісін қайта қарау туралы өтініші.

2. МЕДИАЦИЯ РӘСІМІН ЖҮРГІЗУ КЕЗІНДЕГІ СОТҚА ДЕЙІНГІ ІС ЖҮРГІЗУ ОРГАНДАРЫНЫҢ ІС-ӘРЕКЕТІ

Медиация рәсімі шағын, орташа ауырлықтағы («Медиация туралы» Заңының 1-бабы, 1-тармағы) қылмыстар туралы істер бойынша қылмыстық іс жүргізу барысында қарастырылған дауларға (жанжалдарға) қолданылуы мүмкін, және кейбір ауыр қылмыстарда (ҚР ҚК 68-бап, 2-бөлік), атап айтсақ, қазаға ұшыратумен немесе адамның денсаулығына ауыр зиян келтірумен байланысты емес ауыр қылмысты алғаш рет жасаған кәмелетке толмағандар, жүкті әйелдер, жас балалары бар әйелдер, жас балаларын жалғыз өзі тәрбиелеп отырған еркектер, елу сегіз жастағы және ол жастан асқан әйелдер, алпыс үш жастағы және ол жастан асқан еркектер, егер олар жәбірленушімен, арыз берушімен татуласса, оның ішінде медиация тәртібімен татуласса және келтірілген зиянды қалпына келтірсе, қылмыстық жауаптылықтан босатылуы мүмкін. Қылмыстық жауаптылықтан босату кезінде кәмелетке толмаған адамға тәрбиелік ықпалы бар мәжбүрлеу шаралары қолданылады. Адам өліміне немесе адам денсаулығына елеулі зиян келтірумен байланысты емес орташа ауырлықтағы қылмысты жасаған тұлға, егер ол жәбірленушімен татуласса және зиянды қалпына келтірсе, қылмыстық жауапкершіліктен босатылуы тиіс. Келісу медиация рәсімін қолдану арқылы да, тәуелсіз түрде де мүмкін. Орташа ауырлықтағы қылмыс жасаған тұлға, егер ол медиация тәртібімен жәбірленушімен татуласып, жәбірленушіге келтірілген зиянды қалпына келтірсе, қылмыстық жауаптылықтан босатылуы мүмкін (ҚР «Медиация туралы» Заңының 26-бабы). Медиация рәсімі Қазақстан Республикасының «Медиация туралы» Заңына сәйкес сипаты бойынша медиация рәсімінде қарауға келетін қылмыстық құқық бұзушылықтар қарастырылуы мүмкін. Қылмыстық құқық бұзушылық сипатын бағалаған кезде қылмыстық жазаланатын қылмыстың ауырлығы мен оны жасайтын тәсілі, күдіктінің және жәбірленушінің арасындағы қатынастар мен байланыстар, сондай-ақ қылмыстық әрекеттерге байланысты басқа да аспектілер ескеріледі. Жоғарыда аталғандардан басқа медиация алғышарттары жазылған заңда медиацияға берілген жолдаманы қарау кезінде қылмыс түрі бағаланады, күдіктінің жасы, алкогольдік ішімдіктерді немесе есірткі заттарын асыра пайдалану және күдіктінің соттылығы қарастырылады.

Медиация рәсімін жүргізуге өтініш беру құқығына қатысты ерекшелік сыбайлас жемқорлық қылмыстар, мемлекеттік қызмет және мемлекеттік басқару мүдделеріне қарсы өзге де қылмыстар туралы қылмыстық іс болып табылады (ҚР «Медиация туралы» Заңының 1-бабы, 4 бөлігі), сонымен қатар ауыр және аса ауыр қылмыстар, сондай-ақ кәмелетке толмаған адамның жасына сәйкес он төрт жастан он сегіз жасқа дейінгі кәмелетке толмағандарға қатысты осындай қылмысты жасаған жағдайда, абайсызда кісі өліміне немесе екі немесе одан да көп адамның өліміне әкеп соққан қылмыстарды қоспағанда, кәмелетке толмағандардың жыныстық қол сұғылмаушылыққа қарсы қылмыс жасаған

адамдарға, сыбайлас жемқорлық қылмысы, террористік қылмыс, экстремистік қылмыс, қылмыстық топтың құрамында жасалған қылмыста қолданылмайды.

Қылмыстық процесте медиация тергеу, алдын-ала тергеу және сот талқылауы кезеңінде де мүмкін болады:

• күдікті медиация барысында жәбірленушімен татуласуға құқылы *(ҚР ҚПК 64-бап, 9-бөлік 15 тармақ);*

• айыпталушы медиация барысында жәбірленушімен татуласуға құқылы *(ҚР ҚПК 65-бап, 5-бөлік);*

• жәбірленуші күдіктімен және айыпталушымен медиация барысында татуласуға құқылы *(ҚР ҚПК 71-бап, 5-бөлік, 8 тармақ);*

• • негізгі сот талқылауының ашылуында төрағалық етуші тараптардан медиация рәсімін өткізу туралы қандай да бір өтініштерінің бар-жоғын сұрайды, сотта осындай өтініш беру немесе бас тарту туралы шешім қабылданады *(ҚР ҚПК 362-бап);*

• егер сот медиация туралы өтінішті қанағаттандырса - тараптар медиаторлар ұйымына немесе медиаторға өтініш жасайды, медиация туралы келісімді жасайды, медиация рәсімін бастайды, келісімнің бір данасы іс материалдарына қосу үшін судьяға беріледі;

• егер сот медиация туралы өтінішті қанағаттандырмаса, ол өтінішті қанағаттандырудан бас тарту туралы негізді шешім шығарады *(ҚР ҚПК 362-бап);*

• жеке айыптау жағдайында судья тараптарға медиация жүргізу жолымен келіспеушіліктерді шешу туралы келісімнің тараптарынан медиация жолымен, оның ішінде медиация жолымен медиация тәртібінде тараптардан жанжалды реттеу туралы келісім алған жағдайда (ҚР ҚПК 409-бап, 6-бөлік) түсіндіруге міндетті, судьяның қаулысы бойынша іс жүргізу ҚР ҚПК 35-баптың 1-бөлігі 5-тармағы негізінде тоқтатылады

• егер тараптар арасындағы татулыққа қол жеткізілмесе, судья сот отырысында қарауды ҚР ҚПК 322-бабының ережелеріне сәйкес тағайындайды.

Қылмыстық сот ісін жүргізуде медиация рәсімінің ерекшеліктері мыналар: медиация туралы шарт тараптарының қорытындысы қылмыстық іс бойынша іс жүргізуді тоқтатпайды («Медиация туралы» Заңның 24-бабы); қылмыстық сот ісін жүргізу кезінде медиация қылмыстық іс жүргізу заңымен белгіленген сотқа дейінгі және сот талқылауының мерзімдері шеңберінде жүргізілуі тиіс («Медиация туралы» Заңның 24-бабы); медиацияға қатысу фактісі медиация тарапы болып табылатын сот талқылауының қатысушысы ретінде кінәні мойындаудың дәлелі ретінде қызмет ете алмайды; жанжалды реттеу туралы келісімшартқа отырудан бас тарту медиация тарапы болып табылатын процеске қатысушының жағдайын нашарлатуы мүмкін емес.

Қылмыстық процесс шеңберіндегі келісімнің ерекшелігі: қылмыстық процесс барысында медиация жүргізуде тараптар қол жеткізген жанжалды реттеу туралы келісім - зардап шеккен тарапқа келтірілген зиянды түзету және жәбірленушімен қылмыс жасаған адамды салыстырып тексеру арқылы жанжалды реттеу туралы келісім («Медиация туралы» Заңның 27-бабы 6

бөлігі); ҚР ҚПК-де көзделген жағдайлардағы келісім қылмыстық ізге түсуге жол бермейтін немесе беретін мән-жайлар болып табылады («Медиация туралы» Заңның 27-бабы 7 бөлігі).

Қылмыстық процестегі медиация рәсімі тәртібімен тараптардың келісімге келуі: жасалған қылмыс үшін өкіну; жәбірленушіден кешірім сұраумен көрсетіледі.

Медиатор - заңның талаптарына сәйкес медиация жүргізу үшін тараптар тартатын тәуелсіз жеке тұлға *(ҚР ҚПК 85-бап).* Медиатор:

a. қылмыстық процесті жүргізетін органның медиация тараптарына берілген ақпаратымен танысуға;

b. медиация тараптары болып табылатын қылмыстық процеске қатысушылар туралы мәліметтермен танысуға;

c. медиация тараптары болып табылатын қылмыстық процестің қатысушыларымен, жеке және құпия түрде, қылмыстық іс жүргізу заңнамасына сәйкес отырыстардың санын және ұзақтығын шектеместен кездесуге құқылы.

Медиатор медиацияны жүргізуге байланысты оған белгілі болған мән-жайлар туралы ол заңда көзделген жағдайларды қоспағанда *(ҚР ҚПК 78-бабы)* куәгер ретінде жауап беруге жатпайды.

Күдікті тұлға болып табылады:

- оған қатысты күдікті ретінде тану туралы қаулы шығарылған;
- қылмыстық құқық бұзушылық жасады деген күдікпен ұсталған;
- оған қатысты күдіктінің әрекетін саралау туралы қаулы шығарылған;
- қылмыстық іс бойынша күдік туындағанына байланысты жауап алынатын.

Қылмыстық қудалау органы ұстау кезінде дереу кез келген тергеу іс-әрекеттері басталғанға дейін күдіктінің қатысуымен оған оның құқықтарын түсіндіруге міндетті, бұл туралы ұстау хаттамасында, күдіктіден жауап алу және қаулыларда адамды күдікті деп тану және күдіктінің іс-әрекетін саралау хаттамаларында белгі жасалады.

ҚР ҚПК 64-бабына сәйкес, күдіктінің осындай құқықтарының бірі Қазақстан Республикасының заңдарында (ҚР ҚПК 85-бабында) өзгеше белгіленбесе, қылмыстар туралы істер бойынша ауыр емес және орташа ауырлықтағы, қылмыстық теріс қылықтар туралы қылмыстық іс бойынша қылмыстық іс қозғалған кезде қылмыстық іс жүргізу барысында жәбірленушімен татуласу болып табылады.

Тиісті қаулы шығарылғаннан кейін тұлға қылмыстық процесте жәбірленуші болып танылады. Жәбірленушіге өзінің құқықтары түсіндіріледі, оның құқықтарының бірі татуласу болып табылады, оның ішінде медиация тәртібімен, күдіктімен, айыпталушымен, сотталушымен татуласу (ҚР ҚПК 71-бап).

Қазақстан Республикасының Қылмыстық процестік кодексінде тергеуші не анықтаушы, қылмыстық қудалаудың жетекшісі қылмыстық іс тараптарына, ата-аналарға және басқа да кәмелетке толмаған өкілдеріне егер қылмыстық іс медиация критерийлеріне сәйкес келетін деп болжанса, медиация рәсімін

жүргізу мүмкіндігі туралы түсіндіруге міндетті. Алдын ала тергеу барысында қылмыстың жасалу фактісін, оны жасаудың мән-жайларын, оған келтірілген залалды және қылмыскердің пайдасын анықтауға, іс бойынша қатысушыларды және айыптауды тағайындау туралы шешім қабылдау үшін қажетті басқа да мән-жайларды анықтау қажет. Жағдайдың басқа мән-жайларын түсіндіру үшін, атап айтқанда, жәбірленуші тараптың зиян шеккені үшін болашақ өтемақы алу мүмкіндігін алу және жазбаша тыңдауға келісім беру мүмкіндігі бар.

Медиация рәсіміне қатысудың алғышарты, рәсімге қатысушылардың медиацияның мағынасын, сондай-ақ медиация процесінде қабылданған шешімдердің маңыздылығын түсінуге мүмкіндік береді.

Қазақстан Республикасының «Медиация туралы» Заңына сәйкес, соттың медиацияны жүргізу барысында сот тарапынан өтінішхат беріп отырғандықтан, медиацияға жол берудің жазбаша нысаны қандай болуы керек екендігі нақты анықталмаған (ҚР ҚПК 362-бап 1-бөлік). Медиация рәсімін жүргізуге өтінішхатты бере алатындар: қылмыстық құқық бұзушылық жасаған күдікті, сонымен қатар, оның мүдделерін білдіретін оның қорғаушысы (ҚР «Медиация туралы» Заңның 11-бабы), қылмыстық құқық бұзушылық нәтижесіндегі жәбірленуші. Егер қылмыстық іс бойынша қылмыс жасаған күдікті немесе қылмыстық әрекеттің нәтижесінде жәбірленуші кәмелетке толмаған болса, медиация рәсіміне өтінішхат беру құқығы оның ата-аналарына немесе заңды өкілдеріне беріледі. Өтінішхат рәсімдік тәртіпте (авторлар белгілеген) келісімді растау үшін немесе тараптарды татуластырудан бас тарту үшін, сондай-ақ қылмыстық-процессуалдық тәртіппен шағымдану құқығын мүмкін іске асыру мақсатында мәселені өтініштің маңызы бойынша шешу үшін қажет.

Егер тараптардың біреуі медиация рәсіміне өтінішхат берсе және оны жіберген күннен бастап он күнтізбелік күн ішінде (авторлар белгілеген) медицияны қолдануға басқа тараптың келісімін алмаса, мұндай ұсыныс қабылданбады деп танылсын (ҚР Заңы 20-бап 6-бөлік). Онда, содан кейін, егер күдікті медиация рәсімі арқылы татуласқысы келсе, онда ол медиация рәсімін өткізу туралы өтініш жазады және оны осы қылмыстық тергеуді жүргізетін тергеушіге немесе анықтаушыға береді. Әрі қарай тергеуші немесе анықтаушы күдіктінің өтінішін қылмыстық іс бойынша жәбірленушіге медиация рәсімін жүргізуге жібереді. Егер жәбірленуші медиация рәсімімен келіссе, онда ол тергеушіге немесе анықтаушыға медиация рәсімін жүргізуге жазбаша жауап береді. Содан кейін тергеуші немесе анықтаушы күдікті мен жәбірленуші арасында медиация орталығында медиация рәсімін жүргізу туралы қаулыны жібереді, онда оның кәсіби медиаторлары медиация үшін істі қарау мүмкіндігін және медиация рәсімін жүргізу үшін оның алғышарттарға сәйкестігін бағалайды. Егер күдікті уақытша ұстау абақтысына жабылған болса, онда тергеуші немесе анықтаушы медиация рәсімін жүргізу мақсатында медиаторға күдіктіге баруға рұқсат береді. Сонымен қатар, медиатор оның мүддесін қорғайтын жәбірленушімен немесе оның қорғаушысымен жұмыс істей және медиация рәсімін жүргізе алады (ҚР «Медиация туралы» Заңның 11-бабы). Медиация рәсімі туралы өтінішхат, сондай-ақ медиация рәсімін жүргізу үшін

жәбірленушінің жазбаша келісімі қылмыстық қудалауды жүргізетін тергеушіге немесе анықтаушыға беріледі және қылмыстық іске тіркеліп тігіледі. Тараптар өздерінің қалауы бойынша медиация рәсімі туралы келісе алады. Сипаты бойынша қылмыстық істі рұқсат ету бағыттары мен медиация табиғатына расталғаннан кейін, сондай-ақ істің тараптарына қатысты оның алғышарттарына сәйкестілігі және іс бойынша медиация рәсімін жүргізуге тараптардың келісімін алғаннан кейін. Тергеуші не анықтаушы жеке бланкіде істі медиацияға жіберу жолдамасын құрастырады, тергеушінің немесе анықтаушының айтуы бойынша, медиацияны жүргізу тұрғысынан қажет қылмыстық процестің қатысушылары туралы мәліметтер, қылмыстық құқық бұзушылық фабуласы жолдамаға қосымша беріледі және жолдаманы қосымшаларымен бірге медиация қызметіне жібереді. Тергеуші не анықтаушы медиаторды қылмыстық процеске қатысушылар туралы деректермен таныстырады, Қазақстан Республикасының қылмыстық-процестік заңнамасына сәйкес кездесулердің санын және ұзақтығын шектеместен, жеке және құпия түрде қылмыстық іске қатысушылармен кездесуге мүмкіндік береді. Қылмыстық іс бойынша тергеу тоқтатылмайды, қылмыстық процестік заңнамада белгіленген мерзімде аяқталуы тиіс қылмыстық тергеу жалғасады: жеделдетілген алдын ала тергеу - 15 күн; сұрау - бір айдан аспауға тиіс; алдын ала тергеу - екі айдан аспауға тиіс; хаттама нысаны - 15 күн. Осыған байланысты, тергеуші немесе анықтаушы медиаторға медиация рәсімін жүргізу кезінде сотқа дейінгі іс жүргізуді шеңберінде мерзімдерінің сақталуы туралы мәселені көтереді. Тергеуші немесе анықтаушы медиатормен медиация рәсімін жүргізу уақыты туралы келісу керек, сонымен қатар, егер күдікті немесе айыпталушы уақытша ұстау орнына орналастырылса, медиатор, тергеуші немесе анықтаушы қылмыстық іс тергеу барысында тергеу әрекеттеріне кедергі келтірмеу мақсатында күдіктіге барудың болжалды кестесін жасау қажет.

Медиация қызметі медиацияға жолдама алғаннан кейін медиация рәсімін ұйымдастырады. Кәсіпқой немесе кәсіпқой емес медиатор іс бойынша тараптармен медиация рәсіміне қатысуға ниет білдіріп, тараптардың медиацияның маңыздылығын және оны жүргізу барысында қабылданған шешімдерді түсінуін растау үшін байланысады. Медиация рәсімінде тараптардың біреуі кәмелетке толмаған жағдайда, оқытушының немесе психологтың немесе кәмелетке толмаған адамның заңды өкілдерінің бірінің міндетті түрде қатысуы керек. Істің тараптарына медиация рәсімі туралы ақпараттар жеткізіледі, осы процестегі олардың жағдайы және олардың өздері үшін қылмыстық істің барысы мен медиацияның маңызы түсіндіріледі. Мұндағы бастапқы нүкте, медиация процесіне тартылған барлық тараптар ерікті түрде және мәжбүрлеусіз қатысатыны болып табылады. Тараптарға істің кез-келген сатысында медиация рәсіміне қатысудан бас тартуға құқығы бар екеніндігі түсіндіріледі. Медиация орталығы нақты жағдайға қолайлы медиаторды таңдайды, медиатордың осы іс бойынша медиацияны жүргізуді тоқтату үшін негіздерінің болмауын бақылайды. Медиаторды алып тастау үшін медиация тараптары өзара келісім бойынша басқа медиаторды таңдау құқығына

ие болатын жағдайлар болып саналады; Медиатор медиация қағидаттарына сәйкес өз функцияларын жүзеге асыруға кедергі келтіретін жағдайлар туындағанда медиатор дереу өздігінен бас тарта алады; Медиатор егер оның пікірінше, медиация жүргізу барысында одан арғы күш-жігер тараптар арасындағы дауларды (дау-шарды) шешпейтін болса медиациядан бас тартуға, немесе тараптардың жазбаша нысандағы келісімімен медиацияны тоқтатуға құқылы. Медиация рәсімінің өзі, онымен байланысты құжаттар мен келіссөздер құпия болып табылады, ал медиаторлар құпиялылықты сақтап қалу міндеттемесіне ие. Медиация рәсімінде қаралған ақпарат оған қатысушы адамдардың қатарынан тыс шықпайды және іс бойынша тараптар оны кейінге қалдыру мүмкін болған жағдайда екінші тараптың келісімінсіз медиация рәсімінде келісімге қол жеткізу үшін ұсынылған ақпаратпен жұмыс істей алмайды. Заңда медиаторлардың дәлелдемелер беруіне тыйым салынады, бұған сәйкес медиатор ақпаратқа сәйкес дәлелдемелер беруге құқылы емес, оның медиация рәсімінде қарастырылған іс бойынша білетін ақпарат туралы куәлік беруіне құқығы жоқ. Куәгерлік айғақтар беруге тыйым салу медиатордың куәгер ретінде естуін талап ететін өте орынды себептер болған жағдайда ғана алып тасталуы мүмкін.

Медиация ең алдымен өзара ықпал процесі, онда адамдар арасындағы қақтығыстардағы жаңа көзқарастар мен шешімдер табысты диалог арқылы ашылуы мүмкін. Медиатор бұл мәселеде тараптарға өткен оқиғалармен және оның салдарымен, соның ішінде сезім деңгейімен байланысты сындарлы пікір алмасуларға көмектеседі. Медиацияда осылайша әрбір адам өзінің позициясын білдіруге және тыңдатуға мүмкіндік алады. Зардап шеккен тараптың және кінәлілердің кездесуі мен олардың сезіммен алмасуы, істі әділ қарау және барлық қатысушыларды құрметтеу тараптар үшін маңызды және бірегей тәжірибе болып табылады. Кездесу барысында екі жақ өздерінің мақсаттарын тұжырымдап, тараптар өздерінің түпкілікті шешімін қабылдайды. Медиаторлардың міндеттерінің бірі келісімнің келіссөздердің ортақ нәтижесі болуын бақылау болып табылады. Келісімге қол қоймаған жағдайда да, медиация тараптарды табыстыратын және біріктіретін тәжірибе болуы мүмкін.

Медиацияны жүргізу кезінде медиацияға қатысушы тараптар қол жеткізген дауды (дау-шарды) реттеу туралы келісім жазбаша түрде жасалады және тараптар қол қояды. Келісім медиация тараптарының, даудың (даудың) тақырыбы, медиатор (медиаторлар) туралы, сондай-ақ тараптармен келісілген шарттың талаптары, оларды орындау әдістері мен мерзімдері және олардың орындалмауы немесе тиісінше орындалмау салдары туралы мәліметтерді қамтуы тиіс. Дауды (дау-шарды) реттеу туралы келісім медиация тараптарынан осы келісімде көзделген тәртіпте және шарттар бойынша өз еркімен орындалуы тиіс. Қылмыстық іс жүргізуде медиация барысында тараптар қол жеткізген жанжалды реттеу туралы келісім, қақтығысты реттеу, жәбірленушіге зиян келтіру және қылмыс жасаған адамды жәбірленушімен келістіру арқылы келісім жасау болып табылады. Бұл келісім дереу қылмыстық іс қозғаушы органға жіберіледі, өндіріс барысында қылмыстық іс қозғалып, Қазақстан

Республикасының Қылмыстық-процестік кодексінде көзделген жағдайларда қылмыстық қудалауды болдырмайтын немесе рұқсат бермейтін жағдай болып табылады. Жанжалды реттеу туралы келісім тараптар қол қойған күнінен бастап күшіне енеді. Келісімнің орындалуына кедергі келтірген жағдайда, мүдделі тарап оңайлатылған жазбаша іс жүргізу тәртібімен келісім бойынша міндеттемелерді орындау үшін сотқа жүгінуге құқылы.

Жәбірленушіге Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 68-бабы бойынша іс тоқтатылғаннан кейін бір адамға қатысты қылмыстық қудалауды қайта бастау туралы мәселені көтеру, сол айып бойынша қылмыстық істі тоқтату туралы шешімнің күшін жоюды талап ете алмайтынын (*Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2001 жылғы 21 маусымдағы № 4 «Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 68-бабын қолдану жөніндегі сот тәжірибесі туралы» нормативтік қаулысы)* түсіндіру қажет.

ҚОРЫТЫНДЫ

Медиация дәстүрлі қылмыстық процесті неғұрлым икемді және бейресми әдістермен толықтырады. «Медиация туралы» заң күшіне енгеннен кейін полицияның медиацияға деген бастапқы көзқарасы жағымды түрде өзгерді. Медиацияны полиция қызметкерлері қылмыстық істі шешудегі құралдардың бірі ретінде қарастыру керек. Тәжірибе, әсіресе жастарға қатысты, медиация жастардың іс-әрекеттерінің салдарын жақсы түсінуге және оқиғаларға қылмыс құрбанының тұрғысынан қарауға көмектесетінін көрсетті. Жәбірленушімен жеке кездесу және кейде өз еңбек үлесімен өтейтін жастар өзінің көптеген іс-әрекеттерін және олардың салдарын сотқа шартты жазаға кесуге сотталғанға қарағанда жақсы түсінеді, оның мақсаты көптеген жастар терең түсінуге қабілетсіз.

Қылмыстық процестің қатысушылары медиация туралы, оның мазмұны және процедураның орындалуы туралы және оның қылмыстық процеске ықтимал зардаптары туралы тиісті ақпаратқа ие болуы маңызды мәселе болып табылады. Тиісті ақпаратсыз адам медиацияға келісудің қажеті бар ма екенін дұрыс ойлай алмайды. Тергеушілер мен анықтаушылар қылмыстық әрекетке қатысушылармен кездесетіндіктен мұнда шешуші рөл атқарады. Олар әрқашан медиация туралы қылмыстық құқық бұзушылыққа қатысушылардың ақпараттануы туралы есте сақтауы керек, және осылайша, берілген ақпаратқа олардың жеке ұстанымы мен пікірлері әсер етпейді. Осылайша, әрбір азаматқа медиация рәсіміне қатысу ниетін ойлануға тең мүмкіндіктер беріледі.

Медиация соңғы жылдардағы сирек жаңалықтардың бірі, соны енгізу нәтижесінде тараптардың қылмысында жәбірленушінің жағдайы жақсарды. Жәбірленуші медиация рәсімі кезінде өзінің ісінің шешілуіне атап айтқанда, зиянды өтеу туралы, сондай-ақ ішінара жаза тағайындауға жеке ықпал ету мүмкіндігіне ие. Көптеген жәбірленушілер үшін бір үстел басында кінәлілер тарапымен бетпе-бет кездесіп, қылмысты талқылау өте маңызды. Объективтілік қағидаты тұрғысынан, яғни билік органдарының турашылдығы, медиация – бұл жақсы іс. Мысалы, полиция қызметкерлері өз жұмысында бейтараптық пен теңдік принципін құрметтеуі керек. Тараптардың полицияның күшімен татуласуы жағдайында бұл лауазымды тұлға істі бейтараптықпен қарайды және тараптардың бірінің көзқарасын колдап шығады деген ой оңай туындайды. Осындай сезім кез-келген нәрседен туындауы мүмкін, татуласуға қол жеткізуге тырысқан лауазымды тұлғаның өзі де оны байқамауы мүмкін. Мұндай жағдайдың себебі, тараптардың полицияға қатысты қате түсінігі болуы мүмкін. Ресми құрылымнан тыс адам болып табылатын, сондай-ақ тараптардың бірлескен отырысын дербес ұйымдастыратын және келісу мазмұнына кедергі келтірмей медиация рәсімінің бағытын басқаратын медиатор медиация рәсіміне қатысушылардың көзқарастары бойынша бейтараптық критерийлеріне жауап беретін ең жақсы нұсқа болып табылады. Мұндай жағдайда теріс түсініктер де рәсім барысына әсер етпеуі тиіс.

1-қосымша

Қостанай қ. ІІБ ТБ тергеушісі
полиция аға лейтенанты
К.Л. Байбозинге

қылмыстық іс бойынша
медиация рәсімін жүргізу туралы
ӨТІНІШХАТ

Мен, ҚР ҚК 188-бабы 1-бөлігі бойынша №-АК816 қылмыстық ісі бойынша күдікті ретінде тартылған, Максим Андреевич Лукаренко, ҚР «Медиация туралы» Заңы 1-бабы 1-бөлігіне сәйкес егер Қазақстан Республикасының заңдарында өзгеше белгіленбесе, жеке және (немесе) заңды тұлғалар қатысатын азаматтық, еңбек, отбасылық және өзге де құқықтық қатынастардан туындайтын, сондай-ақ онша ауыр емес және ауырлығы орташа қылмыстар туралы, қылмыстық теріс қылықтар туралы істер бойынша қылмыстық сот ісін жүргізу барысында қаралатын даулар (жанжалдар) және атқарушылық іс жүргізуді орындау кезінде туындайтын қатынастар медиацияның қолданылу саласы болып табылады және ҚР ҚПК 64-бабы 9-бөлік 15-тармақшасына сәйкес атқарушылық іс жүргізу кезінде туындайтын қатынастар, жәбірленушімен заңда көзделген жағдайларда, оның ішінде медиация тәртібімен; қылмыстық істегі келіспеушіліктерді бейбіт жолмен реттеу мақсатында жәбірленуші Жанқолдинов Алмас Мақсұтұлына медиация рәсімін жүргізу үшін медиаторды тартуды сұраймын. Сізден Қазақстан Республикасының «Медиация туралы» Заңының 20-бабының 6-тармағына сәйкес жәбірленуші А. Жанколдиновке осы өтінішхат туралы, оның осы өтіншхатпен келісетінін немесе оны қабылдамайтынын осы өтінішхатты алған күннен бастап 10 күн ішінде дереу хабарлауыңызды сұраймын.

Қазақстан Республикасының «Медиация туралы» Заңының 27-бабының 6-тармағына және 27-бөліміне сәйкес Қылмыстық процесс барысында медиацияны жүргізу кезінде тараптар қол жеткізген жанжалды реттеу туралы келісім жәбірленушіге келтірілген зиянның орнын толтыру және қылмыстық құқық бұзушылық жасаған адамның жәбірленушімен татуласуы жолымен жанжалды реттеу туралы келісімді білдіреді. Аталған келісім дереу іс жүргізуінде қылмыстық іс жатқан қылмыстық процесті жүргізетін органға жіберіледі және Қазақстан Республикасының Қылмыстық-процестік кодексінде көзделген жағдайларда қылмыстық қудалауды болдырмайтын не оны жүзеге асырмауға мүмкіндік беретін мән-жай болып табылады.

Жоғарыда айтылғандардың негізінде, ҚР ҚПК 64-бап 9-бөлік 15-тармақшасын, Қазақстан Республикасының «Медиация туралы» Заңының 1-бабын басшылыққа ала отырып, №А-816 қылмыстық істер бойынша

жәбірленушімен медиация рәсімін жүргізу туралы өтінішхатты қанағаттандыруыңызды сұраймын.

Күдікті: Лукаренко М.А. _____ 12.04.2017 жыл.

Өтінішхатты қабылдаған:
Қостанай қ. ІІБ ТБ тергеушісі
полиция аға лейтенанты К.Л. Байбозин

Өтінішхатпен таныстым.
Жәбірленуші: Жанколдинов А.М _____ 13.04.2017 жыл.

2-қосымша

қылмыстық іс бойынша медиация рәсімін жүргізу жөніндегі күдікті М.Лукаренконың өтінішхатын қанағаттандыру туралы
Қ А У Л Ы

2017 жылғы «__» сәуір Қостанай қ.

Қостанай қ. ІІБ ТБ, полиция аға лейтенанты К.Л. Байбозин №- АК816 қылмыстық ісінің материалдарын қарап

А Н Ы Қ Т А Д Ы:

2017 жылғы 12 сәуірде алдын ала тергеу барысында ҚР ҚК 64-бабының 9-бөлік 15-тармақшасы, ҚР «Медиация туралы» Заңының 1-бабы 1-бөлігіне сәйкес күдікті М.А.Лукаренкодан жәбірленушімен медиация рәсімін жүргізу туралы өтінішхат келіп түсті.

Жәбірленуші А.М.Жанколдинов ҚР ҚК 64-бабы және Қазақстан Республикасының «Медиация туралы» Заңында қарастырылған өз құқықтарымен танысып, күдікті М.А. Лукаренкомен медиация рәсімін жүргізуге келісімін берді, осыған байланысты, күдікті М. А. Лукаренконың бұл өтінішхаты қанағаттандырылып және медиация орталығына жіберілуі керек.

Жоғарыда айтылғандардың негізінде, ҚР ҚК 99, 198-баптарын және ҚР «Медиация туралы» Заңының 1, 20-баптарын басшылыққа ала отырып

Қ А У Л Ы Е Т Т І:

1. Күдікті М.А.Лукаренконың өтінімхаты қанағаттандырылсын.
2. Осы қаулының көшірмесі күдікті М.А.Лукаренкоға жіберілсін.
3. Қаулының көшірмесі медиация орталығына жіберілсін.

Қостанай қ. ІІБ ТБ тергеушісі
полиция аға лейтенанты К.Л. Байбозин

Қаулымен таныстым.
Жәбірленуші _____ Жанколдинов А.М.

Қаулымен таныстым, қаулының көшірмесін алдым:
Күдікті _____ Лукаренко М.А.

3-қосымша

қылмыстық іс бойынша медиация рәсімін жүргізу туралы күдікті М.А. Лукаренконың өтінішхатын қанағаттандырудан бас тарту туралы
Қ А У Л Ы

2017 жылғы «__» сәуір Қостанай қ.

Қостанай қ. ІІБ ТБ, полиция аға лейтенанты К.Л. Байбозин №-АК816 қылмыстық ісінің материалдарын қарап

А Н Ы Қ Т А Д Ы:

2017 жылғы 12 сәуірде алдын ала тергеу барысында ҚР ҚК 64-бабы 9-бөлік 15-тармақшасына, Қазақстан Республикасының «Медиация туралы» Заңының 1-бабының 1-тармағына сәйкес күдікті М.А.Лукаренкодан жәбірленушімен медиация рәсімін жүргізу туралы өтінішхат келіп түсті.

Алайда, жәбірленуші А.М.Жанколдинов ҚР ҚК 64-бабы және Қазақстан Республикасының «Медиация туралы» Заңының 4,5,11-баптарында қарастырылған өз құқықтарымен танысып, күдікті М.А. Лукаренкомен медиация рәсімін жүргізуден бас тартты, осыған байланысты, күдікті М. А. Лукаренконың өтінішхаты қайтарылуға жатады.

Жоғарыда айтылғандардың негізінде, ҚР ҚК 99, 198-баптарын және ҚР «Медиация туралы» Заңының 4, 5, 11-баптарын басшылыққа ала отырып

Қ А У Л Ы Е Т Т І:

1. Күдікті М.А.Лукаренконың жәбірленушімен медиация рәсімін жүргізу туралы өтінішхатынан бас тартылсын.

2. Осы қаулының көшірмесі күдікті М.К.Лукаренкоға жіберілсін және оның қабылданған шешімге шағымдану құқығы түсіндірілсін.

Қостанай қ. ІІБ ТБ тергеушісі
полиция аға лейтенанты К.Л. Байбозин

Қаулымен таныстым.
Жәбірленуші _____ Жанколдинов А.М.

Қаулымен таныстым, қаулының көшірмесін алдым:
Күдікті _____ Лукаренко М.А.

ВВЕДЕНИЕ

В современном мире особое значение приобретают механизмы саморегулирования, когда субъекты общественных отношений имеют возможность самостоятельно устанавливать, правила поведения и контролировать их соблюдение. Рост активности и ответственности участников гражданского оборота позволяет государству делегировать часть своих полномочий в определенных сферах институтам гражданского общества. Зарубежный опыт свидетельствует о том, что разрешение и урегулирование правовых споров относится к одной из таких сфер. Так, при анализе итогов судебных реформ, проведенных во второй половине XX века в странах континентальной Европы, следует обратить внимание на всеобщий отказ от «государственного патернализма» (когда разрешение правовых споров» осуществляется исключительно в ходе правоприменительной деятельности посредством, вынесения, обязательного для исполнения решения) и переход к «плюралистическому подходу», то есть признанию необходимости обеспечения конфликтующим лицам права выбора способа урегулирования их разногласий путем предоставления возможности использования примирительных процедур.

Ярким примером тому является то, что в январе 2017 года, в Астане проходили переговоры по Сирии. Можно наблюдать, как Казахстан закрепляет за собой глобальную роль дипломатического посредника, заняв нишу, которая в свое время принадлежала Финляндии. На переговорах происходило обсуждение координации планов Москвы, Анкары и Тегерана, внутрисирийские разногласия, неопределенность роли США. То, что переговоры проводились в Казахстане, безусловно, это значительный дипломатический успех. Астана укрепляется в своей роли уважаемого и надежного посредника, способного принять у себя сложные переговоры, а также обладающего дипломатическими навыками и способностями с тем, чтобы стимулировать процесс выхода из дипломатических тупиков.

В Концепции правовой политики Республики Казахстан на 2010-2020 годы одним из важнейших шагов в совершенствовании правовой системы выделен институт медиации, который позволит уйти от потери времени в судебных разбирательствах, от дополнительных и неоправданных расходов.

В Послании Президента РК, Лидера нации Н.А.Назарбаева «Стратегия «Казахстан – 2050»: новый политический курс состоявшегося государства» были определены основные приоритеты развития, в том числе и развитие институтов внесудебного урегулирования споров. Выявление проблем в применении медиации и выработка решений по их устранению будет способствовать эффективности этой процедуры.

«Целесообразно принять и ввести в действие справедливые законы и четкие правовые нормы предупреждения, регулирования и разрешения конфликтных ситуаций, а также функционирования всей системы социальных отношений», – отметил Глава государства в своей программной статье

«Социальная модернизация Казахстана: Двадцать шагов к Обществу Всеобщего Труда».

Масштабное использование компромиссных подходов – один из ключевых мировых трендов. Практика досудебных разрешений конфликтов в сфере бизнеса, внутри компаний и в трудовых отношениях все более востребована участниками переговорных процессов. Набирает она обороты и в нашей стране. Для многих это просто оптимальный выход: легче договориться, чем втягиваться в затяжные судебные разбирательства.

В свете реализации Концепции правовой политики Республики Казахстан на 2010-2020 годы актуализируется вопрос о привнесении в процессуальное законодательство и правоприменительную практику элементов восстановительного правосудия (медиации, внесудебного урегулирования правонарушений). Необходимость его решения обусловлена как гуманизацией уголовной политики, так и необходимостью оптимизации процессуальных процедур. Говоря о перспективах внедрения медиации, необходимо, прежде всего, иметь в виду, что восстановительное правосудие представляет собой особое направление развития правосудия. В настоящее время под этим термином подразумевается и становящаяся практика, и мировоззренческая позиция, и мировое движение. Проблема внедрения элементов восстановительного правосудия является сложной, комплексной проблемой, поэтому ее решение должно носить, на наш взгляд, взвешенный характер.

На сегодняшний день наиболее совершенной, эффективной, универсальной и оптимальной является судебная форма защиты нарушенных или оспариваемых прав и законных интересов. Однако в современных условиях интенсивного развития всех сфер жизни общества налицо усложнение общественных отношений, следствием чего является учащение столкновений интересов участников данных отношений и качественная усложненность правовых споров. Число, сложность и масштабность споров увеличивается настолько, что судебная система объективно не способна обеспечить их надлежащее разрешение.

Главная цель методических рекомендаций – приобретение практических навыков курсантами, сотрудниками органов досудебного производства, профессиональными и непрофессиональными медиаторами при проведении процедуры медиации, профессиональными и непрофессиональными медиаторами с подозреваемым и потерпевшим, согласно законодательству Республики Казахстан.

Предназначено для курсантов учебных заведений правоохранительных органов РК, а также может быть использовано в практических органах внутренних дел на занятиях по боевой и служебной подготовки и для профессиональных и непрофессиональных медиаторов.

1. ЮРИДИЧЕСКИЕ ПОНЯТИЯ

6) Медиация – процедура урегулирования спора (конфликта) между сторонами при содействии медиатора (медиаторов) в целях достижения ими взаимоприемлемого решения, реализуемая по добровольному согласию сторон;

7) Медиатор – независимое физическое лицо, привлекаемое сторонами для проведения медиации на профессиональной и непрофессиональной основе;

8) Соглашение об урегулировании спора (конфликта) – письменное соглашение сторон, достигнутое ими в результате медиации;

9) Договор о медиации – письменное соглашение сторон, заключаемое с медиатором в целях разрешения спора (конфликта) до начала медиации;

10) Участники медиации – медиатор и стороны медиации;

11) Стороны медиации – субъекты отношений, возникающих из гражданских, трудовых, семейных и иных правоотношений с участием физических и (или) юридических лиц, а также рассматриваемые в ходе уголовного судопроизводства по делам о преступлениях небольшой и средней тяжести, если иное не установлено законами Республики Казахстан.

12) Ходатайство - просьба стороны или заявителя, обращенная к органу, ведущему уголовный процесс, о производстве процессуального действия или принятии процессуального решения, а в кассационной инстанции - обращение о пересмотре в кассационном порядке судебного акта, вступившего в законную силу.

2. ДЕЙСТВИЯ ОРГАНОВ ДОСУДЕБНОГО ПРОИЗВОДСТВА ПРИ ПРОВЕДЕНИИ ПРОЦЕДУРЫ МЕДИАЦИИ

Процедура медиации может применяться в спорах (конфликтах), рассматриваемых в ходе уголовного судопроизводства по делам о преступлениях небольшой, средней тяжести (п. 1 ст. 1 Закона «О медиации») и по некоторым тяжким преступлениям (ч.2 ст.68 УК РК), а именно несовершеннолетние, беременные женщины, женщины, имеющие малолетних детей, мужчины, воспитывающие в одиночку малолетних детей, женщины в возрасте пятидесяти восьми и свыше лет, мужчины в возрасте шестидесяти трех и свыше лет, впервые совершившие тяжкое преступление, не связанное с причинением смерти или тяжкого вреда здоровьючеловека, могут быть освобождены от уголовной ответственности, если они примирились с потерпевшим, заявителем, в том числе в порядке медиации, и загладили причиненный вред. При освобождении от уголовной ответственности к несовершеннолетнему применяются принудительные меры воспитательного воздействия.. Лицо, совершившие преступление небольшой тяжести или впервые совершившее преступление средней тяжести, не связанное с причинением смерти или тяжкого вреда здоровью человека должно быть освобождено от уголовной ответственности, если оно примирилось с потерпевшим и загладило причиненный вред. Примирение возможно как с применением процедуры медиации, так и самостоятельно. Лицо, совершившее преступление средней тяжести, если оно примирилось с потерпевшим в порядке медиации и загладило причиненный потерпевшему вред, может быть освобождено от уголовной ответственности. (ст. 26 Закон РК «О медиации») Процедуру медиации можно рассматривать, в соответствии с Законом Республики Казахстан «О медиации», уголовные правонарушения, которые по своему характеру подходят для рассмотрения в процедуре медиации. При оценке характера уголовного правонарушения принимаются во внимание тяжесть уголовного правонарушения и способ его совершения, отношения и связи между подозреваемым и потерпевшим, а также прочие связанные с уголовным правонарушением моменты в совокупности. Помимо вышеупомянутых прописанных в законе предпосылок медиации при рассмотрении переданного направления на медиацию оцениваются вид преступления, возраст подозреваемого, возможное злоупотребление алкогольными напитками или наркотическими веществами и судимость подозреваемого. Исключениями в отношении права подачи ходатайства на проведение процедуры медиации являются уголовные дела о коррупционных преступлениях и иных преступлений против интересов государственной службы и государственного управления (ч.4 ст.1 Закона РК «О медиации»), также преступления тяжкие и особо тяжкие, а также не распространяются на лиц, совершивших преступления против половой неприкосновенности несовершеннолетних, за исключением случая совершения такого преступления лицом, не достигшим совершеннолетия, в отношении несовершеннолетнего в

возрасте от четырнадцати до восемнадцати лет, преступления по неосторожности, повлекшие смерть человека либо смерть двух и более лиц, коррупционное преступление, террористическое преступление, экстремистское преступление, преступление, совершенное в составе преступной группы.

В уголовном процессе медиация возможна как на стадии дознания, предварительного следствия, так и в ходе судебного процесса:

• подозреваемый имеет право примириться с потерпевшим в порядке медиации *(п.15 ч.9 ст.64 УПК РК);*

• обвиняемый имеет право примириться с потерпевшим в порядке медиации *(ч.5 ст.65 УПК РК);*

• потерпевший, имеет право в порядке медиации примириться с подозреваемым и обвиняемым *(п. 8, ч.5 ст.71 УПК РК);*

• при открытии главного судебного разбирательства председательствующий опрашивает стороны о том, имеются ли у них ходатайства, в том числе, о проведении процедуры медиации, суд решает удовлетворить такое ходатайство или отказать *(ст.362 УПК РК);*

• если суд удовлетворяет ходатайство о проведении медиации – стороны обращаются в организацию медиаторов или к медиатору, заключают договор о медиации, начинают процедуру медиации, один экземпляр договора передают судье для приобщения к материалам дела;

• если суд не удовлетворяет ходатайство о проведении медиации, он выносит мотивированное постановление об отказе в удовлетворении ходатайства *(ст.362 УПК РК);*

• по делам частного обвинения судья обязан разъяснить сторонам возможность примирения, в том числе в порядке медиации *(ч.6 ст.409 УПК РК)* в случае поступления от сторон соглашения об урегулировании конфликта в порядке медиации, производство по делу по постановлению судьи прекращается на основании п.5 *ч. 1 ст. 35 УПК РК;*

• если примирение между сторонами не достигнуто, судья назначает рассмотрение дела в судебном заседании по правилам *ст. 322 УПК РК.*

К особенностям проведения процедуры медиации в уголовном процессе можно отнести следующие: заключение сторонами договора о медиации не прекращает производство по уголовному делу *(ст.24 Закона «О медиации»);* медиация в ходе уголовного судопроизводства должна быть осуществлена в установленные уголовно-процессуальным законом сроки досудебного и судебного производства *(ст.24 Закона «О медиации»);* факт участия в медиации не может служить доказательством признания вины участником судопроизводства, являющимся стороной медиации; отказ от подписания соглашения об урегулировании конфликта не может ухудшить положение участника судопроизводства, являющегося стороной медиации.

Особенностям соглашения в рамках уголовного процесса является: соглашение об урегулировании конфликта, достигнутое сторонами при проведении медиации в ходе уголовного процесса, представляет собой соглашение об урегулировании конфликта путем заглаживания, причиненного

потерпевшему вреда и примирения лица, совершившего преступление, с потерпевшим *(ч.6 ст.27 Закона «О Медиации»);* соглашение в случаях, предусмотренных УПК РК, является обстоятельством, исключающим или позволяющим не осуществлять уголовное преследование *(ч.7 ст.27 Закона «О Медиации»).*

Примирение сторон в порядке процедуры медиации в уголовном процессе выражается: раскаяние в совершенном преступлении; извинение перед потерпевшим.

Медиатором является независимое физическое лицо, привлекаемое сторонами для проведения медиации в соответствии с требованиями закона *(ст.85 УПК РК)*.Медиатор имеет право:

a. знакомиться с информацией, предоставляемой сторонам медиации органом, ведущим уголовный процесс;

b. знакомиться с данными об участниках уголовного процесса, являющихся сторонами медиации;

c. встречаться с участниками уголовного процесса, являющимися сторонами медиации, наедине и конфиденциально без ограничения количества и продолжительности встреч в соответствии с уголовно-процессуальным законом.

Медиатор не подлежит допросу в качестве свидетеля об обстоятельствах, ставших ему известными в связи с проведением медиации, за исключением случаев, предусмотренных законом *(ст. 78 УПК РК).*

Подозреваемый является лицо:

- в отношении, которого вынесено постановление о признании в качестве подозреваемого;
- задержанного по подозрению в совершению уголовного правонарушения;
- в отношении, которого вынесено постановление о квалификации деяния подозреваемого;
- допрошенное в связи с наличием подозрения в совершении уголовного проступка.

Орган уголовного преследования в момент задержания незамедлительно до начала производства любых следственных действий, с участием подозреваемого обязан разъяснить подозреваемому его права, о чем делается отметка в протоколе задержания, протоколе допроса подозреваемого и постановлениях о признании лица подозреваемым и квалификации деяния подозреваемого.

Согласно статье 64 УПК РК одним из таких прав подозреваемого является примирение с потерпевшим в ходе уголовного судопроизводства по делам о преступлениях небольшой и средней тяжести, об уголовных проступках, если иное не установлено законами Республики Казахстан (ст.85 УПК РК).

Лицо признается в уголовном процессе потерпевшим, после вынесения соответствующего постановления. Потерпевшему разъясняются его права, где

одним из его прав является примирение, в том числе в порядке медиации, с подозреваемым, обвиняемым, подсудимым (ст.71 УПК РК).

В уголовно - процессуальном кодексе Республики Казахстан следователь либо дознаватель, ведущий уголовное преследование обязан разъяснить сторонам уголовного дела, родителям и другим представителям несовершеннолетних о возможности проведения процедуры медиации, если предполагается, что уголовное дело отвечает критериям медиации. В ходе проведения предварительного расследования следует выяснить факт совершения преступления, обстоятельства его совершения, причиненный им ущерб и полученную преступником выгоду, определить участников дела и прочие обстоятельства, необходимые при принятии решения о предъявлении обвинения. Прочими необходимыми для выяснения обстоятельствами являются, в частности, возможности получения вероятного будущего возмещения вреда потерпевшей стороной и согласие на письменное разбирательство.

Предпосылкой для участия в процедуре медиации является то, что участники процедуры способны понимать смысл медиации, а также значение принятых в процессе ее проведения решений.

В соответствии с Законом Республики Казахстан «О Медиации» четко не определено, какая должна быть письменная форма направления на медиацию, то мы склонны считать, что это ходатайство, так как, при проведении процедуры медиации в суде стороны об этом ходатайствуют (ч.1 ст.362 УПК РК). Ходатайство на проведение процедуры медиации могут подавать: подозреваемый в совершении уголовного правонарушения, так же его защитник, представляющий его интересы (ст.11 Закона РК «О медиации»), потерпевший в результате уголовного правонарушения. Если подозреваемый в совершении уголовного правонарушения или потерпевший в результате уголовного правонарушения является несовершеннолетним, право ходатайства на проведение процедуры медиации имеется также у его родителей или законных представителей. Ходатайство нужно для того чтобы процессуально (выделено авторами) подтвердить согласие либо отказ сторон на примирение, а также в предусмотренном уголовно – процессуальном порядке разрешить вопрос по сути обращения, с целью возможной реализации права на обжалование.

Если одна из сторон направила ходатайство о проведении процедуры медиации и в течение десяти календарных дней со дня его направления (выделено авторами) не получила согласие другой стороны на применение медиации, такое предложение считается отклоненным (ч.6 ст.20 Закона РК). Тогда следует то, что если подозреваемый хочет примириться с помощью процедуры медиации, то он пишет ходатайство на проведение процедуры медиации и передает его следователю либо дознавателю, проводящему данное уголовное расследование. Далее следователь либо дознаватель передает ходатайство подозреваемого на проведение процедуры медиации потерпевшему по уголовному делу. В случае если потерпевший согласен с

проведением процедуры медиации, то он дает следователю либо дознавателю письменный ответ на проведение процедуры медиации. После чего следователь либо дознаватель направляет постановление о проведении процедуры медиации между подозреваемым и потерпевшим в центр медиации, где ее профессиональные медиаторы оценивают возможность принятия дела на медиацию и соответствия его предпосылкам для проведения процедуры медиации. Если подозреваемый находится в ИВС, то следователь либо дознаватель дает медиатору разрешение на посещение подозреваемого с целью проведения процедуры медиации. Так же медиатор может работать и проводить процедуру медиации с потерпевшим или его защитником, который представляет его интересы (ст.11 Закона РК «О медиации»). Ходатайство о проведении процедуры медиации, так же письменное соглашение потерпевшего о проведении процедуры медиации, передается следователю либо дознавателю ведущему уголовное преследование и подшивается к уголовному делу. Стороны по своему усмотрению могут договориться о процедуре медиации. После подтверждения допустимости направления уголовного дела по своему характеру и природе на медиацию, а также его соответствия предпосылкам в отношении сторон дела и после получения согласия сторон на проведение процедуры медиации по делу. Следователь либо дознаватель составляет на отдельном бланке направление дела на медиацию, прилагает к направлению данные участников уголовного процесса, фабулу уголовного правонарушения, которые по оценке следователя или дознавателя нужны с точки зрения проведения медиации и передает направление с приложениями в службу медиации. Следователь либо дознаватель знакомит медиатора с данными об участниках уголовного процесса, разрешает встречаться с участниками уголовного процесса, наедине и конфиденциально без ограничения количества и продолжительности встреч в соответствии с уголовно - процессуальным законодательством Республики Казахстан. Расследование уголовного дела не прекращается, продолжается уголовное расследование, которое должно быть выполнено в установленный уголовно процессуальным законодательством срок: ускоренное досудебное расследование – 15 суток; дознания – не превышать один месяц; предварительного следствия – не превышать два месяца; протокольная форма – 15 суток. Исходя из этого, следователь либо дознаватель ставит вопрос перед медиатором при проведении процедуры медиации о соблюдении сроков в рамках досудебного производства. Следователю или дознавателю стоит обговорить с медиатором о времени проведения процедуры медиации, также, если подозреваемого или обвиняемого поместили в изолятор временного содержания медиатору и следователю либо дознавателю необходимо составить примерный график посещения подозреваемого, что бы не мешать следственным действиям проходящими во время расследования уголовного дела.

Служба медиации после получения направления на медиацию организует процедуру медиации. Профессиональный или Непрофессиональный медиатор

связывается со сторонами дела для выяснения их желания принять участие в процедуре медиации и подтверждения, что стороны понимают значение медиации и принимаемых в процессе ее проведения решений. В случае, когда одной из сторон на процедуре медиации выступает несовершеннолетний участие педагога или психолога, или законных представителей несовершеннолетнего обязательно. Сторонам дела доводится до сведения информация о процедуре медиации, их положении в этом процессе, а также значении медиации для них самих и для хода уголовного процесса. Исходной точкой в этом является то, что все стороны дела участвуют в процедуре медиации добровольно и без принуждения. Сторонам также разъясняется, что у них имеется право отказаться от своего согласия на участие в процедуре медиации на любой стадии процесса. Центр медиации выбирает подходящего для конкретного случая медиатора, контролируя, чтобы у медиатора не было основания для его отвода от проведения медиации по данному делу. Основанием для отвода медиатора считаются ситуации, когда стороны медиации по взаимному согласию вправе выбрать другого медиатора; В случае возникновения обстоятельств, препятствующих медиатору осуществлять свои функции в соответствии с принципами медиации, медиатор обязан незамедлительно заявить самоотвод; Медиатор вправе отказаться от проведения медиации, если, по его мнению, дальнейшие усилия в процессе ее проведения не приведут к разрешению спора (конфликта) между сторонами, либо прекратить медиацию с согласия сторон, закрепленного в письменной форме. Сама процедура медиации, связанные с ней документы и переговоры являются конфиденциальными, а медиаторы связаны обязательством сохранения конфиденциальности. Рассматриваемые на процедуре медиации сведения не выходят за пределы круга лиц, в ней участвовавших, и стороны дела, в случае его возможного дальнейшего разбирательства, не могут без согласия другой стороны оперировать информацией, которую та предоставила на процедуре медиации для достижения соглашения. Закон также предписывает медиаторам запрет на дачу свидетельских показаний, в соответствии с которым медиатор не имеет права давать свидетельские показания по сведениям, которые стали ему известны по делу, рассматриваемому на процедуре медиации. Запрет на дачу свидетельских показаний может быть снят, только если чрезвычайно веские причины потребуют заслушивания медиатора в качестве свидетеля.

Медиация представляет собой, прежде всего процесс взаимовлияния, в котором посредством успешно проведенного диалога могут открываться новые точки зрения и решения в конфликтах между людьми. Медиатор помогает сторонам дела в проведении конструктивного обмена мнениями, в котором разбираются прошедшие события и их последствия, в том числе на уровне чувств. В медиации, таким образом, у каждого есть возможность высказать свою позицию и быть выслушанным. Встреча потерпевшей и виновной сторон и их обмен чувствами, беспристрастное рассмотрение дела и уважительное отношение ко всем участникам являются для сторон важным и объединяющим

опытом. Во время встречи обе стороны формулируют свои цели, и окончательное решение стороны принимают сами. Одной из задач медиаторов является контроль за тем, чтобы соглашение было общим результатом переговоров. Медиация может быть успешным и объединяющим стороны опытом даже в случаях, когда дело не доходит до подписания соглашения.

Соглашение об урегулировании спора (конфликта), достигнутое сторонами медиации при проведении медиации, заключается в письменной форме и подписывается сторонами. Соглашение должно содержать данные о сторонах медиации, предмете спора (конфликта), медиаторе (медиаторах), а также согласованные сторонами условия соглашения, способы и сроки их исполнения и последствия их неисполнения или ненадлежащего исполнения. Соглашение об урегулировании спора (конфликта) подлежит исполнению сторонами медиации добровольно в порядке и сроки, предусмотренные этим соглашением. Соглашение об урегулировании конфликта, достигнутое сторонами при проведении медиации в ходе уголовного процесса, представляет собой соглашение об урегулировании конфликта путем заглаживания, причиненного потерпевшему вреда и примирения лица, совершившего уголовное правонарушение, с потерпевшим. Указанное соглашение незамедлительно направляется органу, ведущему уголовный процесс, в производстве которого находится уголовное дело, и в случаях, предусмотренных Уголовно-процессуальным кодексом Республики Казахстан, является обстоятельством, исключающим либо позволяющим не осуществлять уголовное преследование. Соглашение об урегулировании конфликта вступает в силу в день его подписания сторонами. В случае уклонения от исполнения соглашения заинтересованная сторона вправе обратиться в суд с заявлением об исполнении обязательства по соглашению в порядке упрощенного письменного производства.

Потерпевшему следует разъяснить, что после прекращения дела по ст. 68 УК РК ставить вопрос о возобновлении уголовного преследования в отношении того же лица, по тому же обвинению и требовать отмены постановления о прекращении уголовного дела он не сможет *(Нормативного постановления Верховного суда РК от 21 июня 2001 года № 4 «О судебной практике по применению статьи 68 Уголовного кодекса Республики Казахстан»).*

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Медиация дополняет традиционный уголовный процесс собственными более гибкими и неформальными методами. После вступления в силу Закона о медиации изначально настороженное отношение полиции к медиации, похоже, заметно изменилось в положительную сторону. Медиация должна рассматриваться полицией уже как один из инструментов в разрешении уголовного дела. Практика показала, что в особенности в отношении молодежи медиация помогает молодым людям лучше осознать последствия своих действий и взглянуть на события также с точки зрения пострадавшей в преступлении стороны. Лично встречаясь с потерпевшим и возмещая нанесенный ущерб, иногда собственным трудовым вкладом, молодой человек очевидным образом осознает свои действия и их последствия лучше, чем если бы его приговорили в суде к условному наказанию, цели которого многие молодые люди не способны глубоко осознать.

Существенным моментом также является то, что участники уголовного процесса располагают соответствующей информацией о медиации, о ее содержании и ходе процедуры и ее потенциальных последствиях для уголовного процесса. Без соответствующей информации лицо не может адекватно обдумать, согласиться ли ему на медиацию. Следователи и дознаватели играют в этом решающую роль, поскольку они сталкиваются с участниками уголовного правонарушения. Они должны всегда помнить об информировании участников уголовного правонарушения о медиации, и таким образом, чтобы их личная позиция и мнения не оказывали влияния на предоставляемую информацию. Таким образом, каждому гражданину обеспечиваются равные возможности обдумать свое желание на участие в процедуре медиации.

Медиация представляет собой одно из тех редких новшеств последних лет, в результате введения которого конкретно улучшено положение потерпевшей в преступлении стороны. Потерпевший имеет возможность на процедуре медиации лично воздействовать на разрешение своего дела, в особенности, в части возмещения ущерба и, частично, также на назначение наказания. Как представляется, особенно важным для многих потерпевших является встреча лицом к лицу с виновной стороной за одним столом и обсуждение преступления. С точки зрения принципа объективности, то есть беспристрастности органов власти, медиация — это хорошее дело. Например, полиция в своей работе должна быть беспристрастна и соблюдать принцип равноправия. В случае примирения сторон силами полиции легко могло бы возникнуть представление, что должностное лицо рассматривает дело небеспристрастно и встает на позицию одной из сторон. Подобное ощущение может возникнуть из любой мелочи, которую пытающееся достигнуть примирения должностное лицо само может даже не заметить. Причиной такой ситуации может быть просто предубеждение сторон в отношении полиции. Медиатор, являющийся лицом, находящимся за пределами официальных

структур, и который самостоятельно организует совместную встречу сторон и направляет ход процедуры медиации, не вмешиваясь в содержание примирения, с точки зрения участников процедуры медиации является лучшим вариантом, отвечающим критериям беспристрастности. В таком случае и предубеждения не должны оказывать влияния на ход процедуры.

Приложение 1

Следователю СО УВД г.Костаная
старшему лейтенанту полиции
Байбозину К.Л

Ходатайство
о проведении процедуры медиации
по уголовному делу

Я, Лукаренко Максим Андреевич привлеченный по уголовному делу №-АК816 в качестве подозреваемого по части 1 статьи 188 УК РК, согласно Закону РК «О медиации» части 1 статьи 1 Сферой применения медиации являются споры (конфликты), возникающие из гражданских, трудовых, семейных и иных правоотношений с участием физических и (или) юридических лиц, а также рассматриваемые в ходе уголовного судопроизводства по делам о преступлениях небольшой и средней тяжести, об уголовных проступках, если иное не установлено законами Республики Казахстан, и отношения, возникающие при исполнении исполнительного производства и ч.9 пп.15 статьи 64 УПК РК, примирение с потерпевшим в случаях, предусмотренных законом, в том числе в порядке медиации; с целью мирного урегулирования существующих разногласий по уголовному делу прошу привлечь медиатора для проведения процедуры медиации с потерпевшим Жанколдиновым Алмазом Максутовичем. Прошу Вас незамедлительно уведомить о данном ходатайстве потерпевшего Жанколдинова А.М. на его согласие либо отклонение данного ходатайства в течении 10 дней со дня получения данного ходатайства согласно части 6 статьи 20 Закона РК «О медиации».

В соответствии с ч.6 и ч.7 ст.27 Закона РК « О медиации» Соглашение об урегулировании конфликта, достигнутое сторонами при проведении медиации в ходе уголовного процесса, представляет собой соглашение об урегулировании конфликта путем заглаживания причиненного потерпевшему вреда и примирения лица, совершившего уголовное правонарушение, с потерпевшим. Указанное соглашение незамедлительно направляется органу, ведущему уголовный процесс, в производстве которого находится уголовное дело, и в случаях, предусмотренных Уголовно-процессуальным кодексом Республики Казахстан, является обстоятельством, исключающим либо позволяющим не осуществлять уголовное преследование.

На основании вышеизложенного, руководствуясь ч.9 п.15 УПК РК, ч.1 ст. 1 Закона РК « О медиации» прошу удовлетворить ходатайство на проведение процедуры медиации с потерпевшим по уголовному делу №АК-816.

Подозреваемый: Лукаренко М.А. _____ 12.04.2017 год.

Ходатайство принял:
Следователь СО УВД г. Костанай
старший лейтенант полиции Байбозин К.Л

С ходатайством ознакомился.
Потерпевший: Жанколдинов А.М _____ 13.04.2017 год.

Приложение 2

П О С Т А Н О В Л Е Н И Е
об удовлетворении ходатайства подозреваемого Лукаренко М.А о проведении процедуры медиации по уголовному делу

«__» апреля 2017 года г. Костанай

Следователь СО УВД г. Костанай, старший лейтенант полиции Байбозин К.Л., рассмотрев материалы уголовного дела №- АК816

У С Т А Н О В И Л:

12 апреля 2017 года в ходе предварительного следствия, в соответствии с ч.9 п.15 ст.64 УПК РК, с ч.1 ст.1 Закона РК «О медиации» от подозреваемого Лукаренко М.А., поступило ходатайство о производстве процедуры медиации с потерпевшим.

Потерпевший Жанколдинов А.М., ознакомившись своими правами, предусмотренными ст.64 УПРК РК и Законом Республики Казахстан «О медиации», изъявил согласие на проведение процедуры медиации с подозреваемым Лукаренко М.А., в связи с чем, данное ходатайство подозреваемого Лукаренко М.А. следует удовлетворить и направить в центр медиации.

На основании изложенного руководствуясь ст.ст. 99, 198 УПК РК и ст. ст. 1, 20 Закона РК « О медиации».

П О С Т А Н О В И Л:

1. Ходатайство подозреваемого Лукаренко М.А. удовлетворить.
2. Копию настоящего постановления направить подозреваемому Лукаренко М.А.
3. Копию постановления направить в центр медиации.

Следователь СО УВД г. Костанай
старший лейтенант полиции Байбозин К.Л.

С постановлением ознакомлен.
Потерпевший _____ Жанколдинов А.М.

С постановлением ознакомлен, копию постановления получил:
Подозреваемый _____ Лукаренко М.А.

Приложение 3

П О С Т А Н О В Л Е Н И Е
об отказе в удовлетворении ходатайства подозреваемого Лукаренко М.А. о проведении процедуры медиации по уголовному делу

«__» апреля 2017 года г. Костанай

Следователь СО УВД г. Костанай, старший лейтенант полиции Байбозин К.Л., рассмотрев материалы уголовного дела №- АК816

У С Т А Н О В И Л :

12 апреля 2017 года в ходе предварительного следствия, в соответствии с ч.9 п.15 ст.64 УПК РК и с ч.1 ст.1 Закона РК « О медиации» от подозреваемого Лукаренко М.А., поступило ходатайство о производстве процедуры медиации с потерпевшим.

Однако, потерпевший Жанколдинов А.М., ознакомившись со своими правами, предусмотренными ст. 64 УПК Республика Казахстан и ст.ст. 4,5,11 Закона Республика Казахстан «О медиации», отказался от проведения процедуры медиации с подозреваемым Лукаренко М.А., в связи с чем, ходатайство подозреваемого Лукаренко М.А. подлежит отклонению.

На основании изложенного руководствуясь ст.ст. 99, 198 УПК РК и ст. ст. 4, 5, 11 Закона РК « О медиации».

П О С Т А Н О В И Л :

4. Ходатайство подозреваемого Лукаренко М.А. о производстве процедуры медиации с потерпевшим, отклонить.

5. Копию настоящего постановления направить подозреваемому Лукаренко М.А. и разъяснить его право на обжалование принятого решения.

Следователь СО УВД г.Костанай
старший лейтенант полиции Байбозин К.Л.

С постановлением ознакомлен.
Потерпевший _____ Жанколдинов А.М.

С постановлением ознакомлен, копию постановления получил:
Подозреваемый _____ Лукаренко М.А.

Приложение 4

АКТ ПРИЕМКИ

результатов научного исследования

Методических рекомендации «Действия органов досудебного производства при реализации процедуры медиации».

Комиссия в составе:

Председателя: Директор ЧУ «Центр медиации Костанайской области» тренер-медиатор Ахмединова К.К.

Членов комиссии:

Профессиональный медиатор, ЧУ «Центр медиации Костанайской области» Бикенов М.А.

Профессиональный медиатор, ЧУ «Центр медиации Костанайской области» Дандыбаева Ж.М.

Профессиональный медиатор, ЧУ «Центр медиации Костанайской области» Татиев М.А.

Провела приемку: Методических рекомендации «Действия органов досудебного производства при реализации процедуры медиации».

6. **Выполненного:** магистрантом научной и педагигической магистратуры Костанайской Академии МВД Республики Казахстан имени Шракбека Кабылбаева старшим лейтенантом полиции Зайцевой В.В.., на основании индивидуального плана работ магистранта.

В результате приемки научного исследования комиссия:

1. Установила: работа выполнена в полном объеме и соответствует дейтсвующему законодателсьтву.

2. Решила: работу считать законченной и принятой;

характеризовать работу следующим образом:

В методических рекомендациях систематизированы правовые аспекты, связанные с действиями органов досудебного производства при реализации процедуры медиации, а так же с действиями профессиональных и непрофессиональных медиаторов.

В работе предоставлены практические рекомендации по действиям органов досудебного производства и профессиональных и непрофессиональных медиаторов.

В методических рекомендациях имются новые и актуальные подходы при реализации процедуры медиации профессиональными и непрофесиональными медиаторами.

В части действий органов досудебного производства при реализации процедуры медиации не имеет аналогов и является новизной в практическом применении.

Применения в практической деятельности методических рекомендации сотудниками центра медиации, обспечит их оперативность и своевременность.

(оборотная сторона акта приемки)

3. Предлагает: внедрить в практическую деятельность ЧУ «Центра медиации по Костанайской области», а также в программу подготовки медиаторов в специализированных и общих курсах.

4. Мероприятия по авторскому сопровождению: обеспечить исполнителем.

Директор ЧУ « Центр медиации
Костанайской области
Тренер-медиатор **Ахмединова К.К.**

Профессиональный медиатор
ЧУ « Центр медиации
Костанайской области **Бикенов М.А**

Профессиональный медиатор
ЧУ « Центр медиации
Костанайской области **Дандыбаева Ж.М.**

Профессиональный медиатор
ЧУ « Центр медиации
Костанайской области **Татиев М.А.**

Приложение 5

УТВЕРЖДАЮ
Начальник следственного управления
ДВД Костанайской области МВД РК
полковник полиции
Алматов А.А.
_____ «29» июня 2017 года.
М.П.

АКТ
Внедрения научно-исследовательской работы

1. **Наименование НИР**: Магистерская диссертация на тему: «Основные тенденции развития медиации и примирительных процедур в уголовном процессе и других отраслях права».

Вид выходного результата: Методические рекомендации по действиям сотрудников органов досудебного производства при реализации процедуры медиации.

2. **Заказчик НИР:** Костанайская Академия МВД Республики Казахстан имени Шракбека Кабылбаева.

3. **Исполнитель(и) работ:** Костанайская академия Министерства внутренних дел Республики Казахстан имени Шракбека Кабылбаева, Институт послевузовского и дополнительного образования, магистрант 2-го курса старший лейтенант полиции Зайцева В.В...

4. **Основание выполнения научного исследования:** Индивидуальный план работы магистранта.

5. **Дата и сведения о приемке результатов научного исследования:**
«19» 06 2017 года.

6. **Сведения о внедрении НИР:**
- в работу следственного управления ДВД Костанайской области МВД РК.

7. **Эффективность внедрения методических рекомендации**: Эффективность внедрения методических рекомендации: рассмотрены и одобрены Следственным управлением ДВД Костанайской области МВД РК.

В методических рекомендациях систематизированы правовые аспекты, связанные с действиями органов досудебного производства при реализации процедуры медиации.

Заместитель начальника
Следственного управления ДВД
Костанайской области МВД РК
подполковник полиции **Сеитов Е.Ж**

АКТ ПРИЕМКИ

результатов научного исследования

Методических рекомендации «Действия органов досудебного производства при реализации процедуры медиации».

Комиссия в составе:

Председателя: Начальника следственого управления ДВД по Костанайской области МВД РК полковника полиции Алматов А.А.

Членов комиссии:

Заместитель начальника следственного управления ДВД Костанайской области МВД РК Сеитов Е.Ж

Старший следователь по особо важным делам СУ ДВД Костанайской области МВД РК майор полиции Шауенов К.Б.

Старший следователь СУ ДВД Костанайской области МВД РК подполковник полиции Сесина Н.К.

Провела приемку: Методических рекомендации «Действия органов досудебного производства при реализации процедуры медиации».

Выполненного: магистрантом научной и педагигической магистратуры Костанайской Академии МВД Республики Казахстан имени Шракбека Кабылбаева старшим лейтенантом полиции Зайцевой В.В.., на основании индивидуального плана работ магистранта.

В результате приемки научного исследования комиссия:

1. Установила: работа выполнена в полном объеме и соответствует дейтсвующему законодательсьтву.

2. Решила: работу считать законченной и принятой;

характеризовать работу следующим образом:

В методических рекомендациях систематизированы правовые аспекты, связанные с действиями органов досудебного производства при реализации процедуры медиации.

В работе предоставлены практические рекомендации по действиям органов досудебного производства при проведении процедуры медиации..

В методических рекомендациях имются новые и актуальные подходы органов досудебного расследования.

В части действий органов досудебного расследования при реализации процедуры медиации не имеет аналогов и является новизной в практическом применении.

Применения в практической деятельности методических рекомендации принесет положительные результаты при работе органов досудебного расследования с профессиональными и непрофесиональными медиаторами.

3. Предлагает: внедрить в практическую деятельность.

4. Мероприятия по авторскому сопровождению: обеспечить исполнителем.

Начальник следственного управления
ДВД Костанайской области
МВД Республики Казахстан
полковник полиции **Алматов А.А.**

Заместитель начальника
следственного управления ДВД
Костанайской области МВД РК **Сеитов Е.Ж**

Старший следователь
по особо важным делам СУ
ДВД Костанайской области МВД РК
майор полиции **Шауенов К.Б.**

Старший следователь СУ ДВД
Костанайской области МВД РК
подполковник полиции **Сесина Н.К.**

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ

1 О Концепции правовой политики Республики Казахстан на период с 2010 до 2020 года: Указ Президента Республики Казахстан от 24 августа 2009 года № 858 // http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=30463139.

2 Стратегия «Казахстан-2050»: новый политический курс состоявшегося государства: Послание Президента Республики Казахстан - Лидера Нации Н.А. Назарбаева народу Казахстана (Астана, 14 декабря 2012 года) // http://online.zakon.kz/document/?doc_id=31305418.

3 Правовые системы стран мира: энциклопедический справочник / под ред. А.Я. Сухарева. – М., 2013. – 410 с.

4 Социальная модернизация Казахстана: Двадцать шагов к Обществу Всеобщего Труда. Глобальный тренд социальной модернизации // http://www.zakon.kz/4501497-socialnaja-modernizacija-kazakhstana.html.

5 Байжуманов Б. Материалы брифинга // http://www.pkzsk.info/na-severe-kazaxstana-rastet-nagruzka-na-sudej-po-ekonomicheskim-delam/

6 О проекте «Судебная медиация» // http://www.mpc-info.kz/index.php/2016-04-18-08-17-36/sudebnaya-mediatsiya.

7 Ввести обязательное досудебное примирение в РК // https://tengrinews.kz/battleopinions/112/.

8 Запрудский Ю.Г. Социальный конфликт (политологический анализ) / Ю.Г. Запрудский. – Ростов-на-Дону, 2012. – 360 с.

9 Носырева Е.И. Нотариат и альтернативные процедуры урегулирования споров // Нотариат, государственная власть и гражданское общество: современное состояние и перспективы: Материалы Всероссийской науч.-практ. конф. – М.: ФРПК, 2010. – 670 с.

10 Савельева Т.А., Зайцев А.И. Негосударственные процедуры урегулирования правовых споров / А.И. Зайцев, Н.В. Кузнецов, Т.А. Савельева. – Саратов, 2010. – 340 с.

11 Дэна Д. Преодоление разногласий: как улучшить взаимоотношения на работе и дома. – СПб., 2014. – 130 с.

12 Яковлев В.Ф. Закон свободного примирения // Медиация и право. – 2006. – № 1.

13 Циллессен Х. Команда на взлетной полосе // Медиация и право. – 2006. – № 1.

14 Бачурин С.Н. Некоторые вопросы развития медиации в свете Концепции нового УПК РК // Перспективы развития юридической науки в свете основных положений Послания Президента РК Назарбаева Н.А. народу Казахстана: Мат-лы межвузовской науч.-практ. конф. / Отв. ред. к.ю.н. Кенжетаев Д.Т., д.ю.н., доцент Токубаев З.С. – Караганды: КА МВД РК имени Баримбека Бейсенова, 2012. – С. 72 – 73. – 174 с.

15 Boulle L., Nesic M. Mediation: principles, process, practice. - London, Dublin, Edinburgh: Butterworths, 2001. - P. 9-13.

16 Корпоративный фонд «Центр социального партнерства» // http://csp-

sk.kz/img/docs/mediation-2-rus.pdf.

17 Как мудрец разделил наследство // http://www.liveinternet.ru/users/3455540/post151069475/.

18 Не доводите дело до суда // http://top-news.kz/index.php?np=00018739&nl=1&tp=N&MWp=&AWp=&Wp=1&npN=00016846&sR=02177371&npMWp=---&npAWp=&npWp=1&npKd=31978705.

19 О медиации: Закон Республики Казахстан от 28 января 2011 года № 401-IV.

20 Вопросы совершенствования законодательства о медиации в РК // http://mediations.kz/stati-i-doklady-o-mediacii/27-voprosy-sovershenstvovaniya-zakonodatelstva-o-mediacii-v-respublike-kazahstan.html.

21 «О медиации или как быстро разрешать конфликты без обращения в суд» // http://csp-sk.kz/img/docs/mediation-2-rus.pdf

22 Гражданский процессуальный кодекс Республики Казахстан: Кодекс Республики Казахстан от 31 октября 2015 года № 377-V.

23 Баймолдина З.Х. Судебная медиация – необходимое условие для развития института медиации в Казахстане // Материалы круглого стола. Алматы, февраль 2013 года // http: // kazmediation.kz/mediation-in-the-world-and-kazakhstan/127-the-introduction-of-mediation-in-kazakhstan.html

24 Пен С.Г. Перспективы законодательного регулирования института медиации и организации медиационных услуг в уголовном судопроизводстве //: Состояние и перспективы развития института медиации в условиях социальной модернизации Казахстана: материалы междунар. науч.-практ. конф. – Астана, 2012 // http://emediator.ru/index.php?option=com_content&view=article&id=267:mezhdunarodnaya-nauchno-prakticheskaya-konferentsiya-po-mediatsii&catid=63&Itemid=292

25 Бекбасова Г., Амуртаева Д. Особенности рассмотрения конфликтов институтом медиации в Республике Казахстан // Закон и время. - 2013. - №5 (149). – С. 41-43.

26 Стратегия «Казахстан-2050»: новый политический курс состоявшегося государства: Послание Президента Республики Казахстан - Лидера Нации Н.А. Назарбаева народу Казахстана // http://www.akorda.kz/ru/_kazakstan-respublikasynyn- prezidenti-–-elbasy-n-a-nazarbaevtyn-

27 Хан В., Уразалин Г. Правовая регламентация института медиации в уголовном процессе Казахстана // Закон и время. - 2013. - № 07 (151). - С. 67.

28 Об альтернативной процедуре урегулирования споров с участием посредника (процедуре медиации): Закон РФ от 27 июля 2010 года № 193-ФЗ.

29 Конституция Республики Казахстан: принята 30 августа 1995 года (с изм. и доп. по сост. на 02.02.2011 г.).

30 Жанна Самойленкова. Интернациональный взгляд на медиацию // http://conflictus.com/document/6/http://www.mediacia.com/medworld.htm http://bus.znate.ru/docs/index-13805.html

31 Единообразный Акт о медиации 2001 года США. Ст. 2 п. 1 //

http://mediators.ru/rus/about_mediation/foreign_law/usa/text1.

32 Правила посредничества, применяемые в федеральном суде западного округа штата Мичиган. Правило 42 п. L. // http://mediators.ru/rus/about_mediation/foreign_law/usa/text2

33 Рекомендация Комитета министров Совета Европы от 15 сентября 1999 г. N R(99)19 по медиации в уголовных делах: принята Комитетом министров 15 сентября 1999 года на 679-й встрече представителей Комитета // Медиация. Национальный информационный портал.

34 Айретсен И. Деятельность в области восстановительного правосудия в Европе // Вестник восстановительной юстиции. - 2001. - N 3.

35 Бирюков П.Н., Пронин А.В. Процедура медиации в Австрии // Арбитражный и гражданский процесс. - 2011. - N 10. - С. 42-43.

36 Гроенхейзен М. Медиация жертвы и правонарушителя: правовые и процедурные гарантии. Эксперименты и законодательство в некоторых европейских странах // Восстановительное правосудие. - М., 2003. - С. 38.

37 Головко Л.В. Альтернативы уголовному преследованию в современном английском праве // Правоведение. - 1998. - N 3. - С. 18.

38 Блакитная О.С. Правовое регулирование процедуры посредничества на общеевропейском уровне // Третейский суд. - 2007. - N 3. - С. 104.

39 Большова А.К. О примирительной процедуре с участием посредника // Журнал российского права. - 2008. - N 5. - С. 98-103.

40 Арутюнян А.А., Добролюбова Е.А. Медиация как способ урегулирования уголовно-правовых и предпринимательских споров: сравнительно-правовой анализ // Законодательство. - 2012. - N 7. - С. 28.

41 Удова О. Медиация как альтернативный способ разрешения споров // Бизнес и право. - 2006. - N 11. - С. 25.

42 Ульяновски К. Медиация по уголовным делам. Действующее законодательство Республики Молдова // http://ngointeraction.org/main/ru/component/content/article/1-latest-news/2898-foreign-experience-in-the.

43 Головко Л.В. Закон об имплементации примирительных процедур (медиации) в судопроизводство Республики Казахстан: имитация деятельности или первый шаг? // https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=30583782#pos=64;-138.

44 Кратюк Д. Процедура медиации в США // http://xn--h1aoo0b.xn--p1ai/1-2013/8.pdf.

45 О внесении изменений и дополнений в некоторые законодательные акты Республики Казахстан по вопросам медиации: Закон Республики Казахстан от 28 января 2011 года № 402-IV // http://online.zakon.kz/document/?doc_id=30927293.

46 Уголовный кодекс Республики Казахстан: Кодекс Республики Казахстан от 3 июля 2014 года № 226-V // http://online.zakon.kz/document/?doc_id=31575252#pos=0;0.

47 Уголовно-процессуальный кодекс Республики Казахстан: Кодекс Республики Казахстан от 4 июля 2014 года № 231-V //

http://online.zakon.kz/document/?doc_id=31575852#pos=0;0.

48 Рамазанова А. Медиация в уголовном процессе // http://www.zakon.kz/4663520-mediacija-v-ugolovnom-processe-a..html.

49 Раисова Б. Медиация в уголовном процессе: новые тенденции в практике и в обучении // http://www.zakon.kz/4804987-mediacija-v-ugolovnom-processe-novye.html.

Учебно-методическое издание
Оқу-әдістемелік басылым

С.Н. Бачурин, В.В. Зайцева

МЕДИАЦИЯ РӘСІМІН ІСКЕ АСЫРУ КЕЗІНДЕГІ СОТҚА ДЕЙІНГІ ІС ЖҮРГІЗУ ОРГАНДАРЫНЫҢ ІС-ӘРЕКЕТІ

ӘДІСТЕМЕЛІК ҰСЫНЫМДАР

ДЕЙСТВИЯ ОРГАНОВ ДОСУДЕБНОГО ПРОИЗВОДСТВА ПРИ РЕАЛИЗАЦИИ ПРОЦЕДУРЫ МЕДИАЦИИ

МЕТОДИЧЕСКИЕ РЕКОМЕНДАЦИИ

Басуға 2017 ж. __.__. берілді. Пішімі 60х84¹/16
Ризографтық басылым. Шартты баспа табағы 2,5
Таралымы ___ дана.